

Uudenmaan liiton hallitusohjelmatavoitteet 2023–2027

Kolmannes suomalaisista asuu Uudellamaalla. Maakunta kattaa noin 40 prosenttia Suomen yksityisen sektorin työpaikoista, mutta myös BKT:stä. Puolet Suomen uutta kasvua ja työpaikkoja luovista tutkimus- ja kehitystoiminnan panostuksista syntyy Uudellamaalla. Väestön korkea koulutus- ja osaamistaso, huipputasoinen korkeakoulusektori sekä vientivetoinen elinkeinoelämä ovat taanneet Uudellemaalle pitkään hyvät edellytykset tuottaa kestävästä kasvua koko Suomelle.

Nyt globaalit kriisit, maailmanpoliittinen tilanne sekä kansainvälisesti koveneva kilpailu Uudenmaan kaltaisten metropolimaakuntien kesken investoinneista ja osajista horjuttavat Uudenmaan elinkeinoelämän mahdollisuuksia generoida kasvua Suomelle. Teknologinen kehitys edellyttää vahvaa T&K-otetta ja kapasiteettia pysyäksimme maailman kärjessä. Suomen kansainvälisimpänä maakuntana Uusimaa tarvitsee - eurooppalaisten verokkikaupunkiseutujen tavoin - valtion erityishuomiota ja panostuksia tuottaakseen jatkossakin työpaikkoja ja hyvinvointia, ei pelkästään oman maakuntansa, vaan koko Suomen tarpeisiin. Suomen ilmastopäästöistä Uudenmaan osuus on 20 prosenttia, joten maakunnan ilmastotyön tukemisella on kansallisen tason vaikuttavuutta.

Tämä dokumentti on laadittu laajassa yhteistyössä uusmaalaisten kuntien ja avainsidosryhmien kanssa.

1. Kohti hiilineutraalia Suomea – Uudenmaan tavoitevuosi on 2030

1.1. Vauhditetaan energiasiirtymää ja kasvatetaan Suomen energiaturvallisuutta ja -riippumattomuutta, ensi sijassa polttoon perustumattomilla uusiutuvan energian tuotantomuodoilla ja luonnon monimuotoisuudesta huolehtien.

Siirtymä pois fossiilisista polttoaineista on lisännyt biopolttoaineiden käyttöä - samalla kun Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on muuttanut radikaalisti energiamarkkinoita. Suomen nykyinen hakkuutaso on EU:n asettamiin maankäytön hiilinielu- ja biodiversiteettitavoitteisiin nähden liian korkea, eikä mahdollista puun energiakäytön merkittävää lisäämistä. Uudellemaalle keskeistä on ratkaista lämmön tuotanto kestävästi ja pyrkien pois polttoon perustuvasta tuotannosta. Yhteiskunnan sähköistäminen ja uudet energiateknologiat tarvitsevat tuekseen huomattavan määrän kestävästi tuotettua sähköä. Energiasiirtymää tulee vauhdittaa, mutta se on ratkaistava kestävästi. Tämä edellyttää kokonaistarkastelua taloudellisen, ekologisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyys- ja oikeudenmukaisuuden näkökulmista.

- ✓ *Tuodaan kaukolämmössä bio- ja kiertotalouden sivuvirtoihin perustuvan tuotannon rinnalle tasavertaisia vaihtoehtoisia, polttoon perustumattomia energian tuotantomuotoja. Tuetaan pääkaupunkiseudun kaukolämmön tuotannon ratkaisemista kestäväällä tavalla, esimerkiksi hukkalämpöjen laajamittaiseen hyödyntämisen, geotermisen ja aurinkoenergian uusien innovaatioiden kautta.*
- ✓ *Lisätään sähköntuotannon energiaomavaraisuutta laajentamalla aurinko- ja tuulivoimatuotannon mahdollisuuksia ja panostamalla merituulivoiman kaupallistamiseen, varmistaen samalla sähköverkon nopean uudistamisen. Turvataan Loviisan voimalaitoksen toiminta ja mahdollistetaan sen kehittäminen.*
- ✓ *Jatketaan tukea lämmitystaparemontteihin ja fossiilisista energialähteistä, kuten öljylämmityksestä, luopumiseen.*
- ✓ *Ohjataan metsien käyttöä ja hakkuutasoja ilmastollisesti ja ekologisesti kestävämmäksi päivittämällä metsälakia mm. asettamalla metsien hakkuiden alaikäraajat luonnon monimuotoisuudesta huolehtien.*

1.2 Nopeutetaan liikenteen päästövähennystavoitteita sekä luodaan edellytyksiä fossiilisista liikennepolttoaineista luopumiselle ja älyliikenteelle.

Suurimmat ratkaisut fossiilisesta polttoaineesta luopumisesta on toimeenpantava siellä, missä ovat suurimmat päästöt. Tiheästi asutun Uudenmaan osuus Suomen ilmastopäästöistä on 20 prosenttia. Jo siksi Uudenmaan

ilmastotyön vaikuttavuus päästöihin, liikenneratkaisut, innovaatiotoiminta sekä muut toimenpiteet ovat merkittäviä koko Suomen kannalta. Tätä kautta Suomella on kaikki edellytykset olla globaalistikin merkittävä toimija osaamiseen perustuvan kestäväen kasvun ja hiilineutraaliuden tehokkaana edistäjänä. Käyttövoimamuutos henkilö- ja tavaraliikenteessä edellyttää kuitenkin vahvaa valtion panostusta, taloudellista tukea sekä eri käyttövoimien yleistymisen ja jakeluverkoston osalta että energiaverkon ja sähkönsiirron osalta.

- ✓ *Nopeutetaan liikenteen päästövähennystavoitteita sekä luodaan edellytyksiä fossiilisista liikennepolttoaineista luopumiselle ja liikkumistarpeen täyttämiseksi kävellen, pyöräillen ja joukkoliikenteellä.*
- ✓ *Tuetaan uusilla älykkäillä liikenneratkaistuilla Uudenmaan edelläkävijyyttä ja kestäväää kasvua sekä henkilöliikenteen matkaketuissa ja tavaraliikenteen kuljetusetjuissa.*
- ✓ *Varmistetaan joukkoliikenteen tuki Helsingin kaupunkiseudulla siten, ettei joukkoliikenteen palvelutaso ja kulkutapaosuus heikkene.*
- ✓ *Helsinki-Vantaan lentoaseman toiminta on ollut jo pitkään hiilineutraalia. Ilmailun energiatehokkuutta kehitetään edelleen, ja fossiiliset lentopolttoaineet korvataan synteettisillä ja biopolttoaineilla.*

1.3 Luodaan kiertotaloudesta Suomen uusi kasvun suunta

Kiertotalous on mahdollisuus talouden ja ympäristön haasteiden ratkaisemisessa. Asettamalla ja integroimalla mitattavat kiertotaloustavoitteet talouspoliittiseen päätöksentekoon tuetaan kansallista hiilineutraalisuustavoitetta ja luodaan uuden kasvun mahdollisuuksia. Myös kaavoituksen ja rakentamisen muutostarpeita on tarkasteltava kestävyuden ja kiertotalouden näkökulmasta. Nostetaan rakentamisessa korjausrakentamista ja kiertotaloutta suhteessa uudistuotantoon ja uusien materiaalien käyttöön, sekä edistetään vähähiilisten rakennusmateriaalien käyttöä, kuten puurakentamista. Tässä kaikessa Uusimaa on avainasemassa; alueella on Suomen suurimmat materiaalivirrat ja asiakas pohja, ja se on juuri valittu mm. EU:n CCRI-aloitteen kiertotalouden pilottialueeksi. Tämä kaikki mahdollistaa mm. jakamistalouden ja palvelullistamisen kokeilut sekä skaalattavan pilotoinnin kautta suurimman kansallisen vaikuttavuuden.

- ✓ *Luodaan kiertotaloudesta kansallinen uuden talouden perusta, johon pääsemiseksi hallitus asettaa sitovat kunnianhimoiset määrälliset tavoitteet. Tavoitteet ovat vähintään sen tasoisia tai kunnianhimoisempia, kuin mitä kansallisessa kiertotalousohjelmassa on asetettu. Tavoitteiden toimeenpanoa seurataan säännöllisesti.*
- ✓ *Rakennetaan Uudestamaasta kiertotalouden kansallinen ja kansainvälinen osaamiskeskus.*
- ✓ *Edistetään kestäväää rakentamista kasvattamalla olemassa olevan rakennuskannan hyödyntämistä sekä kiertotalouden ja vähähiilisten materiaalien merkitystä. Tarkistetaan säädösten ajantasaisuus suhteessa rakentamisen kiertotalouteen ja olemassa olevan yhdyskuntarakenteen tiivistämistavoitteisiin.*
- ✓ *Asetetaan kansallisen ilmastotyön tavoitteeksi kulutuksen päästöjen vähentäminen.*

2. Tulevaisuuden kasvua Suomelle Uudenmaan avulla

2.1. Suomalainen aluepolitiikka tuottamaan kestäväää kasvua

Viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana Suomen alueelliset erot ovat kaventuneet mm. aluepoliittisten toimien vaikutuksesta, mutta samaan aikaan Suomen asema suhteessa pohjoismaisiin verrokkimaihin heikentynyt. Myös eurooppalainen turvallisuustilanne on muuttunut. Tämän päivän Suomen aluepoliittiset tarpeet ovatkin hyvin erilaiset kuin Suomen liittyessä unioniin. Tulevaisuuden Suomen menestyminen edellyttää ymmärrystä siitä, että koko maan tulevan kasvun mahdollisuudet kumuloituvat ennen kaikkea tiheään asutuilla kasvualueilla, joilla luodaan edellytykset koko maan menestykselle. Painopiste on siirrettävä jo kohti uutta luovaa, kestäväää kasvua ja Suomen aluepoliittinen paradigma on päivitettävä nykyaikaan ja tulevaisuuteen katsovaksi. Uudenmaan kaltaisella, tiheään asutulla alueella on kokoluokaltaan mahdollisuuksia, joiden hyödyntämiseen nyt tarvitaan voimakkaita aluepoliittisia panostuksia. Nämä hyödyt eivät jää paikallisiksi, vaan kumuloituvat kestäväällä tavalla koko Suomen tulevaisuuden eduksi.

- ✓ *Nostetaan laaja-alainen, tulevaisuuteen katsova tiheästi asuttujen seutujen kaupunkipolitiikka hallitusohjelmassa aluekehittämisen keskiöön. Varmistetaan kansallisen aluekehityksen rahoituksen jatkuminen, riittävyys ja kohdentuminen niille seuduille, missä niillä on suurin vaikuttavuus ja tarve. Lisätään alueelliseen perusteisiin jaettavaan rahoitukseen kilpailullisia kriteereitä.*
- ✓ *Suomen hallitus laatii riippumattoman selvityksen, missä Suomen aluekehittämispanosten tuloksellisuutta ja kehitystä kokonaisuutena peilataan pohjoismaisiin verrokkimaihin ja niiden toimenpiteisiin. Tältä pohjalta arvioidaan puolueettomasti suomalaisen aluepolitiikan uudistamisen tarve ja toimenpiteet, millä saavutetaan suurinta vaikuttavuutta Suomen tulevaisuuteen.*
- ✓ *Tarkennetaan maaseudun kehittämisen tukien kohdentumista seuraavalla EU:n ohjelmakaudella siten, että myös kaupunkeja ympäröivä maaseutu voi hyötyä tästä.*
- ✓ *Nostetaan Uudenmaan harvaanasuttujen alueiden laajakaistarakentamisessa valtiontukiosuudet muun Suomen tasolle, jotta varmistetaan nopeasti laajakaistayhteydet alueen yritysten ja asukkaiden tarpeisiin.*

2.2 Vahvistetaan kansallista tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa (TKI) – Uudenmaan T&K -toiminnan menot ovat kohonneet viiteen prosenttiin maakunnan BKT:sta vuoteen 2030 mennessä.

T&K-toiminta on tärkeimpiä kasvun tekijöitä ja avainasemassa, kun torjutaan ilmastokatastrofia ja luontokatoa. Pienenä maana on järkevää keskittyä haasteisiin, joissa yhdistyy globaali markkinakysyntä ja politiikan muospaine. Maailmanlaajuinen digivihreä siirtymä, terveys ja hyvinvointi ohjaavat satojen miljardien julkisia ja yksityisiä investointeja. Huipputasoinen yliopistot sekä innovatiiviset yritykset pystyvät parhaiten houkuttelemaan Suomeen kansainvälisiä osaajia yhteistyössä kaupunkien ja alueiden kanssa. Suuri osa näistä toimijoista sijaitsee Uudellamaalla, jonka osuus koko maan T&K-investoinneista on noin 50 %, ja yritysten osuus 51 %. Uusmaalainen T&K-toiminta johtaa usein merkittäviin, työpaikkoja luoviin teollisiin investointeihin muualla Suomessa. Kasvavilla kaupunkiseuduilla rahoituksella saadaan aikaan maailmanluokan ratkaisuja ja vaikuttavuutta koko Suomen kansantalouden eduksi.

- ✓ *Varmistetaan valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituslain mukaisia julkisia panostuksia TKI-toimintaan sekä tuetaan paikallisia, alueellisia ja kansallisia T&K-ekosysteemejä.*
- ✓ *Kohdistetaan T&K-rahoitusta erityisesti yritysten kasvua tukeviin palveluihin, poikkiteieteellisiin T&K-ohjelmiin sekä kaupunkien kehitys- ja kokeilualustatoimintaan. Varmistetaan korkeakoulujen innovaatorahoitus.*
- ✓ *Varmistetaan riittävän vastinrahoituksen avulla, että Suomi voi hyödyntää täysimääräisesti EU:sta saatavilla olevan kilpaillun rahoituksen.*
- ✓ *Varmistetaan korkealaatuisen ja maailmanluokan tutkimus- ja teknologiainfraan rahoitus.*
- ✓ *Varmistetaan yliopistosairaaloiden tutkimusrahoitus sekä kansainvälisen yhteistyön edellytykset. Rahoitus sisällytetään hyvinvointialueiden rahoitukseen. Pidetään huolta myös jatkokoulutuksen mahdollisuuksista yliopistosairaaloissa.*

2.3. Panostetaan maankäyttöön, liikkumiseen ja logistiikkaan siellä, missä siitä saadaan suurin hyöty.

Uusimaa on Suomen väkirikkain ja nopeimmin kasvava maakunta sekä liikenteen ja logistiikan solmukohta. Useat tie- ja rataverkon pääväylät kohtaavat Uudellamaalla ja maakunnassa sijaitsee maan ylivoimaisesti merkittävin kansainvälinen lentoasema ja useita suuria satamia. Koko Suomen elinvoiman, kilpailukykyyn ja ilmastotavoitteiden näkökulmasta on keskeistä, että tiheään asuttujen kaupunkiseutujen kasvun ja kehittymisen edellytykset turvataan ja tuetaan. Uudenmaan aluerakenne on maakunnasta myös heterogeenisin: Helsingin metropoliseudulla on tarpeen voimakkaan kasvun kestävä ohjaaminen, kun taas maakunnan reuna-alueilla on haasteena elinvoiman säilyttäminen. Samalla Uusimaa kokonaisuudessaan on yhtä työssäkäyntialuetta – jonne pendelöidään enenevässä määrin myös maakunnan ulkopuolelta.

- ✓ *Kehitetään alueidenkäytön ohjausta siten, että se tukee kaupunkiseutujen kestävästä kasvusta ja kasvun suuntaamista olemassa olevaan rakennettuun ympäristöön. Samalla ehkäistään metsäkatoa ja vaalitaan luonnon monimuotoisuutta. Alueidenkäytön lainsäädännön mahdollisen uudistamisen lähtökohtana*

on oltava nykyinen maankäyttö- ja rakennuslaki. Tavoitteena tulee olla joustavuus, sääntelyn selkeys ja kaavaprossien sujuvoittaminen.

- ✓ *Huomioidaan kaupunkiseutujen MAL-rahoitusosuuksissa Helsingin seudun ja Uudenmaan erityisasema voimakkaasti kasvavana ja tiheästi asuttuna alueena, jossa sijaitsee kolmannes Suomen työpaikoista. MAL-sopimuksilla tulee edistää koko Suomen elinvoiman kannalta keskeisen moottorin kehittämistä. Liikkumisen ja rakentamisen kehittämistä tulisi MAL-sopimuksissa määrällisten tavoitteiden lisäksi ohjata ympäristötavoitteilla. MAL-sopimusmenettelyä ei tule laajentaa.*
- ✓ *Varmistetaan Helsinki-Vantaan lentoaseman sekä Uudenmaan tärkeimpien satamien kansainvälinen kilpailukyky ja saavutettavuus Suomen kv-liikenteen ylivoimaisina solmukohtina.*
- ✓ *Vahvistetaan Suomen kilpailukykyä ja saavutettavuutta investoimalla nopeisiin raideyhteyksiin, kuten Turun tunnin junaan. Helsinki-Vantaan lentoaseman muihin maakuntakeskuksiin kytkevän Lentoradan suunnittelua jatketaan kohti toteutusta. Lentorata lyhentää myös Tampereen ja Helsingin välistä matka-aikaa ja mahdollistaa lähijunaliikenteen ulottamisen Porvooseen. TEN-T-rahoitusta suunnataan TEN-T-verkkoon kuuluville Uudenmaan vilkkaille liikenneosuuksille työssäkäynnin ja kasvun tukemiseksi.*
- ✓ *Tuetaan Helsingin ja Tallinnan kaksoiskaupunkikehitystä satamien toimintaedellytyksiä parantamalla. Edistetään Tallinnan tunnelin suunnittelua ja toteutumista osana kaksoiskaupunkikehitystä ja TEN-T-verkon suuntaviivoja ja -rahoitusta.*

2.4 Vahvistetaan pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan turvallisuutta, turvallisuustyötä, huoltovarmuutta sekä varautumista.

Varautuminen globaaleihin ja kansallisiin poikkeusoloihin on Uudenmaan ja Suomen turvallisuuden kannalta tärkeää, sillä alueen väestömäärä on suuri ja pääkaupungin kestävyys poikkeusoloissa on ratkaisevaa. Modernissa maailmassa merkittävimmät ilmiöt, niin hyvässä kuin pahassa kohdataan usein ensimmäisenä pääkaupunkiseudulla, ei harvaan asutuilla alueilla. Euroopan mittakaavassa Suomi on kokonaisuudessaan EU:n raja-aluetta. Siksi Itämeren turvallisuuteen on panostettava.

- ✓ *Kytetään pääkaupunkiseudun kaupungit osaksi valtion turvallisuuden ja varautumisen järjestelyjä ja käynnistetään pääkaupunkiseudun varautumiseen liittyvä yhteistyöhanke, jonka tavoitteena on parantaa edellytyksiä huomioida pääkaupunkiseutu kokonaisuutena valtion turvallisuustoiminnassa. Työhön varataan riittävät resurssit. Turvataan ja säilytetään riittävä pelastustoimen ja turvallisuusalan koulutus pääkaupunkiseudulla.*

3. Nostetaan Uudenmaan työllisyysaste 80 prosenttiin

3.1 Lisätään koulutuksen aloituspaikkoja sinne ja niille aloille ja tasoille, missä väestörakenteen pohjalta on huomattavin kasvava tarve.

Väestönkasvu ja työvoimapula ovat Suomessa on suurinta Uudellamaalla, mutta Uudenmaan osuus koko maan korkeakoulujen aloituspaikoista laskee kaiken aikaa. Käytännössä Uudenmaan toisen asteen ja korkeakoulujen opiskelupaikat eivät riitä uusimaalaisten nuorten tarpeisiin, kun hakijoita tulee samaan aikaan runsaasti myös muualta Suomesta. Tämän seurauksena uusimaalaiset nuoret jäävät ilman paikkaa, tai joutuvat lähtemään muualle Suomeen opiskelemaan. Aloituspaikkojen lisääminen Uudellemaalle on perusteltua korkeakoulutuksen saavutettavuuden, alueellisen tasa-arvon, työvoimakysynnän ja koko toisen asteen ja korkeakoulukentän rakenteellisen tasapainon kannalta.

- ✓ *Lisätään toisen asteen ja korkeakoulujen aloituspaikkoja Uudellemaalle suhteessa muihin maakuntiin. Aloituspaikkojen lisäämisessä huomioidaan erityisesti työelämässä tapahtuvat alueelliset ja määrälliset muutokset osaamistarpeissa.*
- ✓ *Tehdään vaalikauden aikana merkittäviä rahallisia panostuksia koko koulutusketjuun varhaiskasvatuksesta peruskouluun sekä toiselle asteelle ja jatko-opintoihin sekä osaamisen jatkuvaan kehittämiseen.*

3.2 Edistetään kansainvälisten osaajien sekä yritysten valmiutta asettautua ja sitoutua Uudellemaalle.

Nykyinen hallitus on asettanut tavoitteeksi tuplata työperäisen maahanmuuton ja kolminkertaistaa kv-opiskelijoiden määrän vuoteen 2030 mennessä. Kansainvälisen työvoiman ylivoimaisena kohdemaakuntana Uusimaa on tässä onnistumisessa avainasemassa. Myös pula osaavasta työvoimasta kumuloituu Uudellemaalle, ja maakunnan osaajien saatavuus heijastuu kasvun hidasteena koko Suomen elinvoimaisuudelle. Niin ikään, tuloksellisin tapa sitouttaa kansainvälisiä opiskelijoita Suomeen on heidän työllistymisensä.

- ✓ *Sujuvoitetaan työperustaista maahanmuuttoa ja nopeutetaan edelleen lupaprosesseja.*
- ✓ *Mahdollistetaan Business Finlandin innovaatio- ja kansainvälistymisrahoituksen hakeminen ulkomaisille startupeille jo ennen maahantuloa.*
- ✓ *Jatketaan Talent Boost-kokonaisuutta ja kasvatetaan rahoituspanostusta suhteessa kunkin kasvavan kaupungin maahanmuuttajataustaisen väestön osuuteen.*
- ✓ *Lisätään kotimaisten kielten opetusta osana kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden opintoja heidän sitouttamisekseen Suomen työmarkkinoille. Joustavoitetaan kotimaisten kielten osaamisvaatimuksia eri aloilla työntekijöiden saatavuuden parantamiseksi. Edistetään ulkomaisten tutkintojen hyväksyntää ja vastaavuuden tunnistamista.*

3.3 Panostetaan maahanmuuttajien työllisyyteen kansallisena voimavarana.

Koronan jälkeen uudelleen kiihtynyt Uudenmaan muuttovoitto perustuu ennen kaikkea maahanmuuttoon. Noin 60 prosenttia Suomen vieraskielisistä asuu Uudellamaalla. Arvioiden mukaan vuonna 2035 jo neljännes Helsingin seudun asukkaista on vieraskielisiä (yli 400.000 henkeä). Näiden onnistunut integrointi työelämään muodostaa huomattavan potentiaalin koko Suomen työvoimatarpeille ja työllisyysasteen kohottamiselle. Samaan aikaan maahanmuuttajien yrittäjyysaktiivisuus on korkea, mutta yritysneuvonnan tarve kantaväestöä monipuolisempi. Jo nyt käytännössä pääkaupunkiseudun kuntien yrityspalvelut vastaavat koko Suomen uusien, elinvoimaisten ja työpaikkoja luovien yritysten synnyttämisestä. Tätä tehtävää ei voi kuitenkaan enää säilyttää pelkästään Uudenmaan kuntien katettavaksi.

- ✓ *Nostetaan Suomen hallituksen painopisteeksi maahanmuuttajien työllistyminen.*
- ✓ *Varataan kotouttamisen tukemiseen pysyvä ja oikein kohdennettu valtion rahoitus.*
- ✓ *Luodaan säänneltyihin työvoimapula-alojen ammatteihin pätevöitymisväylät kyseisten alojen koulutuksen saaneille maahanmuuttajille.*
- ✓ *Vahvistetaan suomen kielen oppimista laaja-alaisella ohjelmalla, jossa otetaan huomioon kotona olevien naisten, Suomessa syntyneiden maahanmuuttajataustaisten lasten, ikääntyneiden, työelämässä ja yrittäjinä toimivien, ja pidempään Suomessa oleskelleiden tilanne. Nostetaan kielen oppiminen todelliseksi kotoutumisen välineeksi.*
- ✓ *Kohdennetaan valtion rahoitusta Uudenmaan PKS-kaupunkien tarjoamien maahanmuuttajien yrityspalveluun ja tarkistetaan resursointia vuosittain suhteessa asiakasmäärän kasvuun.*

3.4 Panostetaan Uudenmaan työllisyysasteen kohottamiseen kansallisena erityiskysymyksenä

Nykytasoinen hyvinvointi on mahdollista vain, mikäli yhä useampi suomalainen tekee työtä. Kolmannes Suomen työttömistä asuu Uudellamaalla, missä työttömyyden rakenne on pandemian aikana huomattavasti vaikeutunut. Työttömyyden lasku on ollut hitainta vieraskielisten joukossa. Pitkäaikaistyöttömien määrä on lähes kaksinkertaistunut, ja joka kolmas työtön työnhakija on pitkäaikaistyötön (n. 30.000 hlöä). Nuorten pitkäaikaistyöttömyys lisääntynyt hälyttävästi. Siksi TE-uudistuksessa Uudenmaan kunnille on varmistettava riittävät edellytykset ja liikkumavara vaikeasti työllistyvien työllisyysenhoitoon ja välityömarkkinoiden sujuvuuteen. Koko Suomen verotulojen, kasvun ja hyvinvoinnin näkökulmasta on kriittistä, kuinka hyvin Uusimaa onnistuu yhdessä valtion kanssa työllisyyden hoidossa. Uudenmaan kunnianhimoinen tavoite on saavuttaa 80 % työllisyysaste vuoteen 2030 mennessä. Tällä on suoria ja välillisiä vaikutuksia koko Suomen työllisyydelle, verotuloille, yrittäjyydelle ja elinvoimalle.

- ✓ *Luodaan Uudestamaasta yhteistyössä valtion ja alueen toimijoiden kanssa kansallinen työllisyydenhoidon pilotti- ja erityisalue.*
- ✓ *Varmistetaan Uudenmaan kunnille TE-uudistuksessa riittävät edellytykset ja liikkumavara mm. vaikeasti työllistyvien työllisyydenhoitoon ja välityömarkkinoiden sujuvuuteen. Perustetaan Uudellemaalle oma TE-neuvottelukunta, jolla varmistetaan Suomen laajimman työssäkäyntialueen toimivuus uudistuksessa.*
- ✓ *Testataan ja pilotoidaan ennakkoluulottomasti kansainvälisten menestyvien verrokkiseutujen työllistämisen toimintatapoja ja laajennetaan onnistuneita Uudenmaan pilotteja tarvittaessa kansallisiksi.*

4. Turvataan kuntien rahoituspohja kasvavilla alueilla niiden erityistarpeet huomioiden

4.1. Kannusteet tukemaan kuntien omaehtoista kestäväää kasvua – uudistus valtionosuuksiin ja tasausmekanismiin

Nykymuotoiset valtionosuusjärjestelmä ja kuntien verotulojen tasausjärjestelmä eivät ole tunnistanee kasvavien alueiden tarpeita ja lisääntyviä menopaineita. Käytännössä mitä paremmin kunta on houkutelut muuttovoittoa, sitä enemmän se on joutunut maksamaan muille kunnille tasausvähennystä, eikä kunnan kehitystä ole huomioitu valtionosuuksissa. Talouden kannusteet tervehdyttää kunnan omaa elinvoimaisuutta ovat olleet vähäiset. Uudenmaan elinvoimaisuus ja veronmaksukyky ovat ratkaisevia koko Suomen menestyksen kannalta. Kuntien tehtävät ja rahoitus muuttuvat radikaalisti hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa. Valtionosuusjärjestelmä ja verotulojen tasausjärjestelmä on uudistettava niin, että se huomioi kuntien ja hyvinvointialueiden rahoitustarpeet myös kehittyvillä, kansainvälistyvillä ja veronmaksukykyisillä alueilla.

- ✓ *Uudistetaan valtionosuusjärjestelmä ja verotulojen tasausjärjestelmä niin, että se aidosti kannustaa alueita kasvuun ja elinvoimaisuuden vahvistamiseen. Korotetaan valtionosuusjärjestelmän vieraskielisyyden perushintaa ja tehdään valtionosuusrahoitukseen tasokorotus kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle. Siirretään painopistettä ministeriöiden valtionavustuksista yleiskatteiseen valtionosuusjärjestelmään. Valtionavustukset kohdentuvat jatkossa aidosti toiminnan kehittämiseen. Maksetaan valtionosuuksien indeksikorotukset vuosittain ja täysimääräisinä. Parannetaan kuntien veropohjaa korottamalla kuntien yhteisöveron jako-osuutta.*

4.2 Turvataan hyvinvointialueiden palvelut rahoituksen kriteerejä täsmentämällä

Uusimaa on huomioitu sote-uudistuksessa erillisratkaisulla, missä Helsingin lisäksi toimii neljä hyvinvointialuetta sekä Uudellemaalle erikoissairaanhoidon tuottava HUS-yhtymä. Uudenmaan hyvinvointialueiden rahoituksen sisäänrakennettu kokonaisrahoituksen vaje on purettava muuttamalla hyvinvointialueiden rahoituksen kriteereitä. Uudeltamaalta kerättävillä verotuloilla kustannetaan suurelta osin koko maan sote-palvelut, mutta myös Uudenmaan on saatava käyttöönsä riittävästi rahoitusta omien hyvinvointialueiden palveluiden rahoittamiseen. Hyvinvointialueille on taattava mahdollisuus viedä sote-uudistusta eteenpäin ilman, että niille annettuja tehtäviä jatkuvasti lisätään, tai niiden yhdyspintatyötä kuntiin sekä toisen ja kolmannen sektorin toimijoihin muutetaan jatkuvasti.

- ✓ *Uudenmaan erityispiirteet; monimuotoinen väestöpohja, muita maakuntia korkeampi kustannustaso ja kustannusten nousukehitys sekä palveluiden tuotantokustannusten erot on huomioitava rahoituksen kriteereissä. Sosiaalipalvelujen osuus on huomioitava rahoituksessa vahvemmin.*
- ✓ *Hyvinvointialueille ei tule enää lisätä uusia tehtäviä valtiolta tai kunnista, vaan niille on annettava työrauha toiminnan aloittamiseen. Yhdyspinnat kuntien ja hyvinvointialueiden kesken on selkeytettävä mm. työllisyyden hoidossa. Uudenmaan sote-erillisratkaisun perusteet on säilytettävä.*